

5^Η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΟ ΡΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ

Το ρήμα είναι το πιο βασικό συστατικό μιας πρότασης και έχει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

1. Αριθμό: ενικός και πληθυντικός
2. Πρόσωπο: α, β, γ (σε ενικό και πληθυντικό αριθμό)
3. Φωνή: Ενεργητική (ρήματα σε -ω ή -ώ) και παθητική (ρήματα σε -μαι)
4. Συζυγίες: α και β. Εδώ προσέχουμε ότι:
  - ⇒ Στην **α συζυγία** ανήκουν τα ρήματα που στο α πρόσωπο της οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής λήγουν σε **-ω (που δεν τονίζεται)**, ενώ στο αντίστοιχο πρόσωπο της παθητικής φωνής λήγουν σε **-ομαι**. Παραδείγματα: γράφω, εκμεταλλεύομαι κλπ.
  - ⇒ Στη **β συζυγία** ανήκουν τα ρήματα που στο α πρόσωπο της οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής λήγουν σε **-ώ (που τονίζεται)** ενώ στο αντίστοιχο πρόσωπο της παθητικής φωνής λήγουν σε **-ιέμαι ή -ούμαι**. Παραδείγματα: αγαπώ, βαριέμαι, διηγούμαι κλπ.
  - ⇒ Τα ρήματα της β συζυγίας χωρίζονται σε δύο τάξεις: Στην **πρώτη τάξη** ανήκουν τα ρήματα που κλίνονται όπως το **αγαπ-ώ, αγαπ-άς, αγαπ-ά στην ενεργητική φωνή** και τα ρήματα που κλίνονται όπως το **βαρι-ιέμαι βαρι-έσαι, βαρι-έται** στην παθητική. Στη **δεύτερη τάξη** ανήκουν τα ρήματα που κλίνονται όπως το **μπορ-ώ, μπορ-είς, μπορ-εί** στην ενεργητική φωνή και τα ρήματα που κλίνονται όπως το **οδηγ-ούμαι, οδηγ-είσαι, οδηγ-είται** στην παθητική.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Για να αποφασίσουμε σε ποια συζυγία και σε ποια τάξη ανήκει ένα ρήμα, πρέπει να το μεταφέρουμε στο α πρόσωπο ενεστώτα ενεργητικής ή παθητικής φωνής.

5. Διαθέσεις: Ανάλογα με τη σημασία τους, τα ρήματα έχουν 4 διαθέσεις:
  - ⇒ **Ενεργητική:** Δείχνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί, κάνει δηλαδή κάτι. Τις περισσότερες φορές είναι ρήματα ενεργητικής φωνής (κλωτσάω)
  - ⇒ **Παθητική:** Δείχνουν ότι το υποκείμενο παθαίνει κάτι ή δέχεται το αποτέλεσμα μιας ενέργειας (τραυματίζομαι).
  - ⇒ **Μέση:** Δείχνουν ότι το υποκείμενο κάνει μια ενέργεια και ταυτόχρονα δέχεται το αποτέλεσμα αυτής της ενέργειας. Δηλαδή το υποκείμενο είναι και ο δράστης και ο δέκτης της ενέργειας (χτενίζομαι).
  - ⇒ **Ουδέτερη:** Δείχνουν ότι το υποκείμενο ούτε ενεργεί ούτε παθαίνει κάτι. Βρίσκεται απλά σε μια κατάσταση (κάθομαι).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τη φωνή που είναι ο γραμματικός τύπος του ρήματος και έχει σχέση με την κατάληξή του και τη διάθεση που σχετίζεται με τη σημασία του.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

✚ **Γράφω πάνω από κάθε ρήμα τη φωνή στην οποία ανήκει και το πρόσωπο στο οποίο βρίσκεται:**

Έχω διαβάσει, κουράστηκα, τρέχω, θα παίξουν, θα έχουν προβληματιστεί, τραυματίστηκες, θα αντέξει

✚ **Σε ποια συζυγία ανήκουν τα παρακάτω ρήματα; Για όσα ανήκουν στη β συζυγία, να επισημάνετε και την τάξη τους:**

Ενδιαφέρθηκα, πεινάσαμε, απαιτείτε, πέρασα, έχω τρέξει, καίγονται, γυρεύω, αποτελούσαν, έχουν γράψει

✚ **Στις παρακάτω προτάσεις να υπογραμμίσετε τα ρήματα και να επισημάνετε τη φωνή και τη διάθεση στην οποία βρίσκονται:**

Ο γιατρός έχτισε ένα ωραίο σπίτι.

Ο Γιάννης εργάζεται σκληρά.

Σε ποιο κομμωτήριο χτενίζεσαι;

Ο ήλιος έλιωσε το χιόνι.

Το χιόνι έλιωσε από τον ήλιο.

Όταν κοιμάται ο γιόκας μας, ψωμί δε μας γυρεύει.

Μαζί με τα ξερά καίγονται και τα χλωρά.

Πάγωσαν τα χέρια μου.

Το πονηρό πουλί από τη μύτη πιάνεται.

Έπαθα μεγάλη συμφορά.

3^ο Γυμνάσιο Περάματος

Τα δύο αδέλφια αγκαλιάστηκαν έπειτα από πολύ καιρό.
Κάθεται αμέριμος στο παγκάκι.